

Örebro 2018-09-12

YTTRANDE

Dnr 2018-09/AG/JH

Skolverket
106 20 Stockholm

Handläggare: Anna Gabrielsson

Remiss avseende Skolverkets Allmänna Råd för mottagande i grundsärskolan och gymnasiesärskolan samt urval till gymnasiesärskolans nationella program

Riksförbundet för döva, hörselskadade barn och barn med språkstörning, DHB, är en föräldraorganisation som startade 1949 och aktivt arbetar för att våra målgrupper ska vara delaktiga, jämlika samt ha inflytande i ett tillgängligt samhälle. Även barn med ytterligare funktionsnedsättningar är en viktig grupp inom vår organisation. Grunden för våra ställningstaganden är våra samlade erfarenheter i förbundet. Viktiga dokument för vårt arbete är *Barnkonventionen* och *FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*. Vårt arbete utgår även från Sveriges språklag, som ger svenskt teckenspråk ställning motsvarande de nationella minoritetsspråken.

Riksförbundet DHB lämnar här sina synpunkter på förslaget.

Sammanfattning

Riksförbundet DHB är till stora delar positiva till de föreslagna Allmänna Råden, men vi har synpunkter och kritik i synnerhet på avsnitt två. Skolverket skriver där om diagnoser på ett för oss ogenomtänkt och ogrundat sätt och vi är därför starkt kritiska till förslaget i den delen.

Riksförbundet DHB anser att det är mycket bra att de Allmänna Råden uppmärksammar att det kan finnas andra språkliga faktorer, som t.ex. ett annat modersmål, som påverkar utredningen. Dock menar vi att det även bör gälla barn med språkstörning. Vi utvecklar vårt resonemang längre fram i vårt svar.

Vårt förbund saknar att det inte omnämns att huvudmannen bör upplysa om skollagens möjligheter till att kombinera ämnen från grundskolans läroplan med grundsärskolan, liksom elevens möjlighet att läsa kombination av ämnen och ämnesområden gymnasiesärskolan.

Riksförbundet DHB är positiva till att intelligenstesterna betydelse tonas ned och att det står att de ska sättas i sitt sammanhang. När det gäller utredningen vill vi betona hur viktigt det är att de som gör den pedagogiska bedömningen har rätt och tillräcklig kompetens, vilket kan vara en svårighet i mindre kommun vars kompetens inte kan förväntas finnas på alla områden.

Riksförbundet DHB anser att en viktig del i elevernas gymnasieval är att de får rätt stöd från studie- och yrkesvägledare som har kompetens om deras funktionsnedsättningar och kan kommunicera med eleverna, dvs kan teckenspråk, bildsystem eller AKK.

Generellt saknar vi hänvisningar till relevanta artiklar i Barnkonventionen.

Inledning

Kort om vissa förutsättningar för mottagande

Barnets bästa

Riksförbundet DHB vill även uppmärksamma motsvarande regleringar i Barnkonventionen. Enligt konventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn, och varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad¹.

Myndighetsutövning

Beslut om att bli mottagen i grundsär- eller gymnasiesärskola är ett genomgripande beslut för den enskilde och vi anser att det är bra att detta tydligt framgår. Det är även bra att det står att utredningen är en öppen process där dialogen med vårdnadshavaren bör vara närvarande, vilket ställer krav den som ansvarar för utredningen. Under utredningar och i samband med att beslut kommuniceras är det viktigt att de som ska ta del av beslutet, både barnet och vårdnadshavaren, förstår vad utredningen innebär och vad den syftar till, samt förstår beslutets innehåll och konsekvenser. De som meddelar beslutet har ansvar för att budskapet är tydligt och tänker på att det finns vårdnadshavare som kan behöva hjälp med att förstå beslutet. De kan t ex vara hjälpta av att få beslutet på lätt svenska och möjlighet att få ställa frågor.

1 När frågan om mottagande väcks

Hemkommunens rutiner

Även under denna punkt måste kommunen ta hänsyn till vårdnadshavares rätt att kunna förstå den information som ges. Det är kommunen som har ansvar för att informationen ges på det

¹ Barnkonventionens artiklar 3 och 12.

sätt vårdnadshavare väljer och tillgodoser informationsbehovet. I texten så nämns tolktjänster för dem som inte behärskar svenska, men man måste ha i åtanke de vårdnadshavare som har t ex har en språkstörning och därför kan behöva en språkstörningstolk. Det kan även vara så att vårdnadshavaren har en utvecklingsstörning och därmed har rätt att få stöd i att förstå och kunna vara delaktig hela utredningsprocessen.

I samband med att barn och vårdnadshavare får information om vad som skiljer skolformerna åt och vilka krav som kan ställas på skolan, anser Riksförbundet DHB att den informationen även ska innehålla skollagens reglering om möjligheten att kombinera grundsärskolans läroplan med grundskolan². Det är en rättighet som eleven har, men som vi har erfarenhet av att många kommuner inte känner till. Vi menar därför att det är angeläget att eleven och vårdnadshavaren får kännedom om denna rättighet.

2 Utredning inför beslut om mottagande

Kommentarer

Samråd med vårdnadshavarna och eleven

Riksförbundet DHB vill även här uppmärksamma hur viktigt det är att samtal med vårdnadshavare sker på ett sätt så att de kan ta till sig innehållet och känna sig bekväma med att ställa frågor. Vårdnadshavaren har en avgörande roll i utredningen och därför finns det, förutom förvaltningslagens reglering om rätt till information, även en rättssäkerhetsaspekt vad gäller barnets utredning. Vårdnadshavare i behov av tolk, ska ha det, men även de som har andra behov av anpassad information har rätt till det.

Elever med annan språklig bakgrund

Vi anser att det är mycket bra att de Allmänna Råden uppmärksammar att det kan finnas andra faktorer som påverkar utredningen. Dock menar vi att det även bör gälla barn med språkstörning. Barn med generell språkstörning har ofta långsam bearbetningsförmåga som särskilt drabbar språket, svagt språkligt arbetsminne, svårigheter mer procedurrellt minne, bearbetar auditiva intryck långsamt och svårigheter att tillägna sig ett ordförråd i tidig ålder. Sammantaget menar vi att det kan vara svårt för någon som inte har lång erfarenhet av att bedöma barn med språkstörning att göra en korrekt bedömning. Det gäller främst när yngre barn ska genomgå en utredning, ju äldre barnen blir desto mer framträdande kan språkstörningen bli och därmed är det lättare att utesluta andra diagnoser. Vid misstanke om att barnet kan ha en språkstörning är Riksförbundet DHB av den uppfattningen att en logoped ska vara anlitas.

Den pedagogiska bedömningen

Riksförbundet DHB är positiva till att intelligenstesterna betydelse tonas ned och att det blir tydligt att de ska sättas i sitt sammanhang. Vi väl även betona hur viktigt det är att de som gör den pedagogiska bedömningen har rätt och tillräcklig kompetens, vilket kan vara en svårighet i mindre kommun vars kompetens inte kan förväntas finnas på alla områden. Inför en

² Skollagen 11:5

pedagogisk utredning bör en inventering av kompetens göras och om det brister så måste den tas in externt. Vi inser att det ställer krav på skolhuvudmannen, och vi tror därför att en skärpning i de allmänna råden på den punkten skulle kunna vara ett sätt att påtala hur viktig rätt kompetens är.

När det gäller begrepp som specifik språkstörning är den delvis omdebatterad och det råder inte helt enighet om vad den står för i vardagen, däremot uppträder den ofta i forskningssammanhang. Vi noterar det i Skolverkets förslag till nya allmänna råd står att språkstörning ingår i en utvecklingsstörningsdiagnos, vilket vi starkt ifrågasätter. Det finns många barn med utvecklingsstörning som inte har språkstörning, under det att en del barn med utvecklingsstörning också kan ha en språkstörning. I det senare fallet har barnet rätt till två diagnoser för att stödet som barnet har rätt till ska tillgodose båda funktionsnedsättningarna. Att säga att, om ett barn har en utvecklingsstörning så ingår en annan diagnos, menar vi är felaktigt och dessutom riskerar att leda till en underskattning av de olika svårigheter som funktionsnedsättningarna innebär. Många barn som får diagnos utvecklingsstörning får också diagnosen autism, men ändå anses inte autism ingå i en utvecklingsstörnings diagnos, vilket är riktig tolkning. Riksförbundet DHB är därför mycket kritiska till att ni skriver att språkstörning ingår i utvecklingsstörning och inte ser det som en egen diagnos.³ Om den här skrivningen kvarstår vill vi att uttalande ska vara underbyggt av aktuell forskning som redovisas.

I texten omnämns syn- hörselskada, ADHD-problematik, autismspektrumstörning eller specifik språkstörning som funktionsnedsättningar som kan påverka en utredning, så används även begreppet ”medicinska aspekter” men det nämns inte exempel på en sådan. Riksförbundet DHB anser inte att en funktionsnedsättning är en medicinsk aspekt, utan det bör exemplifieras vilka medicinska aspekter som myndigheten avser i texten.

Beslut om mottagande

Verkställighet av beslut om mottagande

När ett barn får beslut om rätt att bli emottagen i grundsärskolan är det huvudmannens ansvar att det sker på ett för barnet bästa sätt. Beslutet ska verkställas omedelbart och det betyder att huvudmannen därmed ska ha en färdig studieplanering som lämpligen tagits fram i samråd med vårdnadshavare och elev. När beslutet är fattat har det föregåtts av en utredning där i många fall även skolan varit delaktig, därför har skolan en skyldighet att ha beredskap för att undervisa eleven enligt grundsärskolans läroplan och ge de eventuella stöd som eleven därutöver har ett dokumenterat stöd utav. En skola kan inte hänvisa vårdnadshavare till barn som har rätt att läsa enligt grundsärskolans läroplan, till bristande beredskap att möta barnet och att barnet därför lämpligen bör söka annan skola.

Riksförbundet DHB har vid många tillfällen haft kontakt med vårdnadshavare som uppger att det sker på skolor. Eftersom vi är väl medvetna om svårigheten att komma åt denna problematik med att endast hänvisa till skollagen, så tror vi att ett förtydligande i de Allmänna Råden skulle vara ett stöd.

³ Gillberg Neuropsychiatry Centre Sahlgrenska Academy – Göteborgs Universitet, <https://www.spsm.se/funktionsnedsattningar/sprakstoring/svarigheter-som-ligger-nara-och-overlappar-sprakstoring/>

Möjlighet att läsa som integrerad elev i grundskolan eller sameskolan

Måhända innefattar begreppet ”grundskola” även specialskolan, Riksförbundet DHB skulle dock vilja att det tydligt framgår om så är fallet.

När rektor fattar beslut huruvida en elev ska få sin utbildning som integrerad elev bör även Barnkonventionen artiklar vad gäller barnets bästa och barnets rätt till utbildning⁴.

5 Urval till gymnasiesärskolans nationella program med offentlig huvudman

Urval

Riksförbundet DHB skulle här vilja se ett förtydligande av att rektor har skyldighet att upplysa om att en elev på ett individuellt program även kan läsa en kombination av ämnen och ämnesområden om eleven har förutsättningar för det.⁵

Riksförbundet DHB anser att en viktig del i elevernas gymnasieval är att de får rätt stöd från studie- och yrkesvägledare som har kompetens om deras funktionsnedsättningar och kan kommunicera med eleverna, dvs kan teckenspråk, bildsystem eller AKK. I detta sammanhang skulle vi vilja uppmana Skolverket att ta kontakt med Utredningen om en utvecklad studie- och yrkesvägledning Dir:2018:60.

Dag som ovan

Jan Höglund

Ordförande Riksförbundet DHB

⁴ Barnkonventionen artiklar 3 och 12.

⁵ Skollagen 19:15

